ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 14ης Δεκεμβρίου 1971*

Στην υπόθεση 7/71,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον J. P. Delahousse, νομικό σύμβουλο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον E. Reuter, νομικό σύμβουλο, 4, boulevard Royal,

προσφεύγουσα,

κατά

Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένης από τον R. Sivan, έκτακτο πληρεξούσιο και πρέσβυ, επικουρούμενο από τον G. de Lacharrière, πληρεξούσιο υπουργό και τον Petit, βοηθό του διευθυντή διεθνών σχέσεων στο Commissariat à l'energie atomique, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη γαλλική πρεσβεία, 19-21, rue Notre-Dame,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, αρνούμενη να εφαρμόσει τις διατάξεις του τίτλου II, κεφάλαιο VI, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας, παρέβη υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη αυτή,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους R. Lecourt, πρόεδρο, J. Mertens de Wilmar (εισηγητή) και H. Kutscher, προέδρους τμήματος, A. M. Donner, A. Trabucchi, R. Monaco και P. Pescatore, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

γενικός εισαγγελέας: K. Roemer
γραμματέας: A. van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(Το μέρος που περιέχει τα «περιστατικά» παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Η Επιτροπή, με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία στις 11 Μαρτίου 1971, άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή, δυνάμει του άρθρου 141 της Συνθήκης ΕΚΑΕ, με την οποία ζητεί ν' αναγνωριστεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, αρνούμενη ν' απευθύνει στην Επιτροπή τις ετήσιες εκθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 70 της Συνθήκης, συνάπτοντας, εν αγνοία του οργανισμού εφοδιασμού, συμβάσεις που αφορούν εισαγωγές από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τον Καναδά και την Ιταλία, και προμήθειες προς την Ιταλία ειδικών σχασίμων υλικών, και, τέλος, αρνούμενη να γνωστοποιήσει στον οργανισμό την ύπαρξη υποχρέωσης σχετικής με την επεξεργασία ουρανίου που είχε εισαχθεί από τη Νότιο Αφρική, καθώς και τις ποσότητες που αποτελούσαν το αντικείμενο της αντίστοιχης μεταβίβασης, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις του τίτλου II, κεφάλαιο VI, της Συνθήκης αυτής.

Επί του παραδεκτού

2 Η Κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, αμφισβητώντας το παραδεκτό της προσφυγής, ισχυρίζεται ότι αυτή ασκήθηκε εκπρόθεσμα.

3 Ισχυρίζεται ότι δεν έπαψε από το 1965 να εκφράζει την άποψη ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου VI της Συνθήκης, για την παράβαση των οποίων κατηγορείται, έχουν καταστεί ανίσχυρες, και επομένως, στη συνέχεια, απλώς προσάρμοσε τη συμπεριφορά της στην άποψη αυτή.

4 Ισχυρίζεται ακόμη πως δεν είναι θεμιτό να προσφεύγει η Επιτροπή το 1971 στο Δικαστήριο κατά μίας καταστάσεως που διαρκεί από το 1965 και την οποία γνώριζε από τότε.

5 Η άσκηση προσφυγής για την αναγνώριση παράβασης κράτους, που προβλέπει το άρθρο 141 της Συνθήκης, δεν υπόκειται σε προκαθορισμένη προθεσμία, διότι αυτή η διαδικασία παρέχει, από τη φύση και το σκοπό της, στην Επιτροπή την εξουσία να εκτιμήσει τα μέσα και τις προθεσμίες τις πιο ενδεδειγμένες για να θέσει τέρμα σε ενδεχόμενες παραβάσεις.

6 Το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν άσκησε την προσφυγή της παρά μετά την πάροδο παρατεταμένης προθεσμίας δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη νομιμοποίηση μιας παράβασης που διαρκεί.

7 Άλλωστε η ύπαρξη των επίμαχων συναλλαγών, όπως βεβαιώνει, χωρίς να αντικρούεται, η Επιτροπή, δεν διαπιστώθηκε παρά πιο πρόσφατα, μετά από έρευνες που έγιναν κυρίως κατά το 1968.

8 Η Επιτροπή επεσήμανε, στις 24 Απριλίου 1969, στο Commissariat à l'énergie atomique, τα γεγονότα τα οποία γνώριζε και κίνησε, στις 12 Μαρτίου 1970, τη διαδικασία του άρθρου 141 προσκαλώντας τη Γαλλική Κυβέρνηση να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί διαφόρων παραβάσεων, τις οποίες απαριθμούσε συγκεκριμένα.

9 Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, η προσφυγή είναι απαράδεκτη, εκτός των άλλων διότι συνιστά καταστρατήγηση διαδικασίας.

10 Η κατάσταση που δημιουργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 1965 λόγω του ότι το Συμβούλιο ούτε επικύρωσε τις διατάξεις του κεφαλαίου VI της Συνθήκης ούτε, ελλείψει επικυρώσεως, θέσπισε καινούργιες διατάξεις, θα έπρεπε να οδηγήσει σε προσφυγή κατά παραλείψεως, στρεφόμενη κατά του Οργάνου αυτού.

11 Υποκαθιστώντας την προσφυγή αυτή με προσφυγή για αναγνώριση παράβασης κατά κράτους μέλους, η Επιτροπή αποβλέπει στο να ληφθεί απόφαση «ότι το κεφάλαιο VI, παρόλον ότι δεν επικυρώθηκε από το Συμβούλιο, εξακολουθεί να εφαρμόζεται», ενώ θα έπρεπε, αντίθετα «να ενισχυθεί η υποχρέωση προς ενέργεια που επιβάλλει η Συνθήκη στο Συμβούλιο».

12 Το γεγονός ότι το Συμβούλιο δεν αποφάνθηκε αν έπρεπε, μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1964, να επικυρωθούν οι διατάξεις του κεφαλαίου VI ή να αντικατασταθούν από ένα διαφορετικό καθεστώς εφοδιασμού, δεν μπορεί να εμποδίσει την Επιτροπή να μεριμνά για την τήρηση διατάξεων που θεωρεί ότι ισχύουν.

13 Επομένως, στο μέτρο που τα κράτη μέλη ήταν για την κρίσιμη περίοδο υποχρεωμένα να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του κεφαλαίου VI της Συνθήκης — πράγμα για το οποίο θα πρέπει το Δικαστήριο αμέσως ν' αποφασίσει — η προσφυγή, που αποβλέπει στο να αναγνωρισθεί ότι ένα κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις, οι οποίες απορρέουν από τις διατάξεις αυτές, τείνει να εξασφαλίσει την εφαρμογή της Συνθήκης και δεν θα μπορούσε ν' αποτελεί καταστρατήγηση διαδικασίας.

14 Η αντίρρηση τέλος ότι η Επιτροπή επιδιώκει να επηρεάσει τις μελλοντικές συζητήσεις του Συμβουλίου δεν ευσταθεί.

15 Η προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

α) Ως προς την ερμηνεία του άρθρου 76 ΕΚΑΕ

16 Η καθής η προσφυγή ισχυρίζεται κατ' αρχήν ότι, δυνάμει της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 76 της Συνθήκης — όπως φαίνεται ιδίως από τη χρησιμοποίηση των λέξεων «μετά πάροδο» στο κείμενο αυτό — εφόσον το Συμβούλιο στις 31 Δεκεμβρίου 1964, ή έστω εντός λογικής προθεσμίας μετά την ημερομηνία αυτή, δεν επικύρωσε τις διατάξεις του κεφαλαίου VI ούτε θέσπισε νέες, οι εν λόγω διατάξεις κατέστησαν ανίσχυρες.

17 Συνεπώς, η μη εφαρμογή τους δεν θα μπορούσε ν' αποτελεί παράβαση κατά την έννοια του άρθρου 141.

18 Το ανίσχυρο των διατάξεων της Συνθήκης δεν τεκμαίρεται.

19 Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να ιδρύσουν μία Κοινότητα απεριόριστης διαρκείας, με μόνιμα όργανα περιβεβλημένα με πραγματικές εξουσίες, που προέρχονται από περιορισμό αρμοδιοτήτων ή από μεταβίβαση δικαιοδοσίας από τα κράτη στην Κοινότητα αυτή.

20 Επομένως, η αφαίρεση των αρμοδιοτήτων που απονεμήθηκαν έτσι και η επιστροφή των αντικειμένων που αφορούν στον τομέα αποκλειστικής αρμοδιότητας των κρατών μελών δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν παρά μόνο με ρητή διάταξη της Συνθήκης.

21 Δεν είναι αυτό το περιεχόμενο του άρθρου 76.

22 Η διάταξη αυτή, καταχωρημένη στο τέλος του κεφαλαίου VI, το οποίο υλοποιεί τη γενική υποχρέωση που καθιερώνει για τα όργανα της Κοινότητος το άρθρο 2, στοιχείο δ, να μεριμνούν για τον τακτικό και δίκαιο εφοδιασμό όλων των καταναλωτών με μεταλλεύματα και πυρηνικά καύσιμα, έχει συγκεκριμένα ως σκοπό να επιτρέψει την προσαρμογή του συστήματος εφοδιασμού στην εξέλιξη των συνθηκών και δεν θα μπορούσε, συνεπώς, να ερμηνευθεί ότι τείνει να στερήσει από την Κοινότητα ένα μέσο δράσης προοριζόμενο να πραγματοποιήσει έναν από τους σκοπούς της Συνθήκης. Ακόμη και η ενδεχόμενη παράλειψη του Συμβουλίου ν' ασκήσει τις εξουσίες που διαθέτει δυνάμει του άρθρου 76, δεύτερη παράγραφος, με σκοπό την προσαρμογή των διατάξεων του κεφαλαίου αυτού σε ό,τι θα συνιστούσε η πείρα, δεν θα μπορούσε να επιφέρει τη λύση των δεσμών που τα κράτη μέλη συμφώνησαν να ιδρύσουν μεταξύ τους και να καταλύσει τις υποχρεώσεις που προκύπτουν έτσι για τον καθένα.

23 Το να γίνει δεκτό πως το σύνολο του κεφαλαίου VI κατέστη ανίσχυρο, χωρίς συγχρόνως να τεθούν σε ισχύ νέες διατάξεις, θα σήμαινε αποδοχή της διακοπής της συνέχειας σ' έναν τομέα όπου η Συνθήκη προέβλεψε, ιδίως στο άρθρο 2, ότι θ' ακολουθηθεί κοινή πολιτική.

24 Παρόλον ότι η διατύπωση του άρθρου 76 δηλώνει ότι, μετά πάροδο χρονικής περιόδου επτά ετών, το Συμβούλιο και η Επιτροπή μπορούν να προχωρήσουν στις τροποποιήσεις που αποδεικνύονται από την πείρα αναγκαίες ή να επικυρώσουν τις αρχικές διατάξεις, δεν εννοεί ωστόσο ότι μπορεί να υπάρξει κάποια σχέση μεταξύ της ενδεχόμενης μη άσκησης αυτών των αρμοδιοτήτων και της απώλειας, άμεσης ή με προθεσμία, της ισχύος των παλαιών διατάξεων.

25 Πράγματι, το άρθρο 76 δεν περιέχει ρητό όρο, που να προβλέπει ότι αφαιρείται από την Κοινότητα η αποστολή που της απονέμει το άρθρο 2, ούτε ότι η αποστολή αυτή επανέρχεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

26 Ούτε θα μπορούσε να γίνει δεκτή η αντίρρηση ότι η διατήρηση σε ισχύ των επίμαχων διατάξεων θ' αποτελούσε επικύρωση των διατάξεων αυτών με διαφορετική μορφή και τρόπο απ' ό,τι ρητά προβλέπεται στο άρθρο 76, παράγραφος 2, ώστε να καθίσταται το τελευταίο περιττό.

25 Πράγματι, μέχρι τη στιγμή που θα ληφθεί απόφαση, είτε να καταστούν οριστικοί οι υπάρχοντες κανόνες είτε ν' αντικατασταθούν από νέους κανόνες, οι διατάξεις του κεφαλαίου VI διατηρούνται μόνον προσωρινά, έτσι ώστε είναι δυ-

νατό ανά πάσα στιγμή ν' αντικατασταθούν από σύνολο νέων διατάξεων που θα συγκροτήσουν ένα διαφορετικό καθεστώς εφοδιασμού.

28 Επομένως, πρέπει ν' απορριφθεί ο ισχυρισμός που βασίζεται στο άρθρο 76 της Συνθήκης.

β) Ως προς την υπόσταση των προβαλλομένων παραβάσεων

29 Η Επιτροπή προσάπτει κατ' αρχήν στην καθής η προσφυγή ότι παρέλειψε να της απευθύνει, από το 1965, τις ετήσιες εκθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 70 της Συνθήκης.

30 Η Γαλλική Κυβέρνηση βεβαιώνει ότι οι πληροφορίες, που σύμφωνα με το άρθρο αυτό πρέπει να γνωστοποιούνται στην Επιτροπή, δημοσιεύονται κάθε έτος στις εκθέσεις του Commissariat à l'energie atomique francais που αποστέλλονται στην Επιτροπή.

31 Η προσφεύγουσα εκ των υστέρων ισχυρίστηκε ότι οι εκθέσεις αυτές «δεν κάλυπταν πλήρως τις απαιτούμενες πληροφορίες», χωρίς όμως να διευκρινίζει σε τι ήταν ανεπαρκή τα στοιχεία που περιείχαν οι εκθέσεις του Commissariat.

32 Από τις εκθέσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο προκύπτει ότι περιέχουν, τουλάχιστον στον τομέα της μεταλλευτικής ερεύνης, της παραγωγής και της πιθανής εξέλιξης των αποθεμάτων, πληροφορίες ικανές να διαφωτίσουν την Επιτροπή στο έργο της.

33 Άλλωστε, αυτή δεν ισχυρίστηκε ότι ζήτησε ποτέ συμπληρωματικές πληροφορίες.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα στοιχεία που προσκομίζει η Επιτροπή δεν επιτρέπουν με βεβαιότητα το συμπέρασμα ότι υφίσταται παράβαση του άρθρου 70.

35 Περαιτέρω, προσάπτεται στην καθής η προσφυγή Κυβέρνηση ότι πραγματοποίησε διάφορες πωλήσεις ή αγορές ειδικών σχασίμων υλικών, παραβιάζοντας το δικαίωμα προαιρέσεως και το αποκλειστικό δικαίωμα της Επιτροπής να συνάπτει τέτοιες συμφωνίες προμηθείας, καθώς και ότι παρέλειψε ν' αναφέρει στον οργανισμό μία σύμβαση επεξεργασίας ουρανίου προερχομένου από τη Νότιο Αφρική.

36 Η Γαλλική Κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε ότι οι επίμαχες συναλλαγές πραγματοποιήθηκαν χωρίς τη μεσολάβηση του Οργανισμού, και επομένως πρέπει να αναγνωρισθεί ότι τα προνόμια του Οργανισμού παραβιάστηκαν.

γ) Ως προς τις άλλες περιστάσεις που μπορούν ν' αποκλείσουν την αναγνώριση παραβάσεως

37 Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ακόμη ότι, ακόμη κι αν διατηρούνται σε ισχύ οι διατάξεις του κεφαλαίου VI, η εφαρμογή τους δεν υπήρξε ποτέ παρά καθαρά τυπική, χωρίς πραγματικό αντίκρυσμα.

38 Η καθής η προσφυγή κυβέρνηση αντιτάσσει στις προβαλλόμενες παραβάσεις, που αφορούν την αγορά ή πώληση ειδικών σχασίμων υλικών, ότι η σχεδόν μονοπωλιακή θέση του κύριου προμηθευτή της Κοινότητας θα απέκλειε, στον τομέα αυτό, κάθε αντιπαράθεση προσφοράς και ζήτησης, ενώ αυτή η αντιπαράθεση ακριβώς είναι που θα δικαιολογούσε το δικαίωμα προαιρέσεως του οργανισμού και το αποκλειστικό του δικαίωμα να συνάπτει συμβάσεις προμηθείας.

39 Η αντιπαράθεση προσφοράς και ζήτησης, με τη μεσολάβηση του Οργανισμού, δεν οδήγησε, κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου, στον καθορισμό τιμής αγοράς, χωρίς αμφιβολία λόγω της δομής της αγοράς ειδικών σχασίμων υλικών.

40 Από αυτό όμως δεν προκύπτει ότι η μεσολάβηση του οργανισμού, ως κοινοτικού οργανισμού που ενεργεί για το σύνολο των καταναλωτών, δεν θα συνέβαλε πλέον στην πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης.

41 Η μεσολάβηση αυτή ήταν, ιδίως στο πλαίσιο της συμφωνίας συνεργασίας που συνήφθη στις 8 Νοεμβρίου 1958 μεταξύ Euratom και Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, ικανή να εξασφαλίσει στους καταναλωτές των διαφόρων κρατών μελών ίση πρόσβαση στα ειδικά σχάσιμα υλικά.

42 Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι οι συνθήκες αγοράς μπορεί να κατέστησαν, για ορισμένη περίοδο, λιγότερο αναγκαία τη χρησιμοποίηση των μηχανισμών εφοδιασμού που προβλέπει η Συνθήκη, δεν αρκεί για να στερήσει από τις διατάξεις, τις σχετικές με τους μηχανισμούς αυτούς, την υποχρεωτική τους ισχύ.

43 Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ακόμη ότι η έλλειψη απόφασης του Συμβουλίου, στο τέλος της επταετούς περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 76 της Συνθήκης, είχε δημιουργήσει αμφισβητούμενη νομική κατάσταση, διότι είχε κα-

ταστεί τουλάχιστον αμφίβολη η διατήρηση σε ισχύ των διατάξεων του κεφαλαίου VI, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες πιθανές ερμηνείες της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου 76.

44 Άλλωστε τα άλλα κράτη μέλη δεν υπέστησαν βλάβη λόγω της προσαπτόμενης συμπεριφοράς.

45 Οι περιστάσεις αυτές αποκλείουν παράβαση κατά την έννοια του άρθρου 141.

46 Δεν είναι δυνατό, για τη δικαιολόγηση μιας παράβασης, να γίνει επίκληση της ασάφειας της νομικής κατάστασης στην οποία βρέθηκε το κράτος μέλος, και κατά της οποίας η Συνθήκη του δίνει τα μέσα να αντιδράσει.

47 Πράγματι, από τη μία πλευρά, η γενική υποχρέωση συνεργασίας του άρθρου 192 θα έπρεπε να οδηγήσει την καθής η προσφυγή να θέσει τέρμα στην αβεβαιότητα, την οποία προβάλλει, κάνοντας χρήση των μέσων που της προσφέρει η Συνθήκη, η οποία θέτει στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου κράτους, ιδίως με το άρθρο 148, μέσα ενδεδειγμένα για την αντιμετώπιση μιας πιθανής αδράνειας του Συμβουλίου.

48 Από την άλλη πλευρά, η διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους επιτρέπει ακριβώς να καθοριστεί η ακριβής έκταση των υποχρεώσεων των κρατών μελών, σε περίπτωση αποκλίσεων στην ερμηνεία.

49 Τέλος, το άρθρο 141 δεν επιβάλλει την ύπαρξη βλάβης των άλλων κρατών μελών ως προϋπόθεση για την κίνηση της διαδικασίας αναγνωρίσεως παραβάσεως.

50 Ο ισχυρισμός πρέπει ν' απορριφθεί.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις αγορεύσεις των διαδίκων, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας και ιδίως τα άρθρα 52, 55, 57, 64, 70, 75, 76 και 141, 148 και 192 της Συνθήκης, το πρωτόκολλο περί του οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενέργειας και τον κανονισμό διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

απορρίπτοντας κάθε άλλο, ευρύτερο ή αντίθετο αίτημα, αποφασίζει:

1) Η Γαλλική Κυβέρνηση συνάπτοντας, χωρίς τη μεσολάβηση του οργανισμού εφοδιασμού, συμβάσεις που αφορούν την εισαγωγή 3 555 KG ουρανίου, εμπλουτισμένου κατά 1,15%, προερχομένου από το πυρηνικό εργοστάσιο του Kohl, ποσοτήτων πλουτωνίου προελεύσεως Καναδά, 116 KG πλουτωνίου προερχομένου από το Ente nazionale per l'elettricità, καθώς και την προμήθεια περίπου 2 000 KG ουρανίου, εμπλουτισμένου κατά 4,7%, προς το Comitato nazionale per l'energia nucleare,

παραλείποντας να γνωστοποιήσει στον οργανισμό εφοδιασμού την ύπαρξη υποχρέωσης, σχετικά με την επεξεργασία ουρανίου που είχε εισαχθεί από τη Νότιο Αφρική, καθώς και τις ποσότητες που αποτελούσαν το αντικείμενο της αντίστοιχης μεταβίβασης,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τον τίτλο II της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας, ιδίως από τα άρθρα 52, 55, 57, 64 και 75 της Συνθήκης.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την καθής η προσφυγή στα δικαστικά έξοδα.

Lecourt Mertens de Wilmars Kutscher Donner

Trabucchi Monaco Pescatore

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Δεκεμβρίου 1971.

Ο Γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
R. Lecourt